

ET DRAMA I RINGSTED I LANDEVEJSTRAFIKENS TID.

Af J. V. CHRISTENSEN.

I mine Drengaar hørte jeg undertiden en Historie om *Stærke Christen Jørgen*. Han var da forlængst død, hans Slægt forsvundet fra Egnen, men hans Saga levede. Hans Navn var knyttet til forskellige Optrin af den Slags, der kunde sætte Sindene i Landsbyen i varig Bevægelse for et Par Menneskealdere siden.

Men Skildringen, naar den genfortaltes i mine Drengaar, grupperede sig uvægerligt til Slut om den Tildragelse, da han paa Ringsted Torv en Markedsdag blev indviklet i Slagsmaal. Han blev slaet til Jorden af sine unævnte Modstandere og laa som bevidstløs paa Stenbroen. Men uventet kom han til Hægterne igen, greb et Agebrædt og kløvede Hovedet paa en af sine Modstandere, „saa Hovedets to Dele dinglede til hver sin Side“. Dette var Historiens Kulmination, og dermed sluttede den. Dens Højdepunkt ejede de Egenskaber, der giver en Kriminalroman den rette Karakter: *Blodsudgydelsen*.

Undertiden forsøgte jeg at faa den blodige Hæn-

delse tidsfæstet, men det mislykkedes hver Gang. Saa sidder jeg en Dag paa det kgl. Bibliothek, beskæftiget med den ejendommelige Episode i sjællandsk Pressehistorie, hvor den 18-aarige Student Goldschmidt, den senere berømte Digter, optræder som Redaktør af „Næstved Ugeblad“. Og under Gennemgangen af dette Blads Spalter falder mit Blik paa følgende Notits:

„For kort Tid siden blev i Nærheden af Ringsted begaaet et Drab. En Fragtmand, Søn af Smedemester Schrøder, Korsør, havde paataget sig at køre et Par Damer til Ringsted, men i hans Fraværelse havde de siden gjort Aftale med en Fragtmand, der hørte hjemme i Flakkebjerg. Han kørte derfor hurtigt i Forvejen til Ringsted og hentede sin Broder, hvorefter de vendte tilbage ad Vejen, hvor de overfaldt Fragtmanden fra Flakkebjerg; denne greb et Agebrædt for dermed at forsvare sig og bibragte dermed Fragtmand Schrøder et Slag i Hovedet, saa han døde et Par Timer efter. Han er bekendt som en stor Slagsbroder.“

Her havde jeg jo utvivlsomt min gamle „stærke Christen Jørgen“. Og Begivenheden maatte henføres til et langt tidligere Tidspunkt end almindelig antaget. Forsøg paa at tidsbestemme havde ført til, at man regnede med, at den var hændt i 50'erne. Nu viste det sig, at den var hændt i Efteraaret 1839.

Af den Goldschmidtske Notits mente jeg at kunne slutte, at den mundtlige Overlevering havde taget fejl. Drabet var ikke begaaet i Ringsted, men udenfor Ringsted, og da den Mand, der senere blev Ofret, kørte mod Ringsted maatte Aastedet altsaa søges Øst for Byen ad Landevejen, det vil sige i Landjuris-

diktionen. Jeg gaar i Lag med Ringsted Herreds Politiprotokol for det angivne Aar; men den indeholder intet om Begivenheden. Jeg tænker mig allerede at maatte længere bort, ind i Nabo-Jurisdiktionen, for at finde Slagsmaals-Stedet, da heldigvis en Domsprotokol for baade Ringsted Købstads- og Herreds-Jurisdiktion leder mig paa det rette Spor, og gennem Ringsted Købstads Politiprotokol afsløres nu for mig hele den Begivenhed, som spøgede uklart i de gamles Fortællinger — ja egentlig ikke saa uklart endda. Det viser sig nemlig, at den mundtlige Overlevering i visse Maader er nok saa rigtig som den samtidige Bladnotits.

* * *

Ud af den gamle, omhyggeligt førte Forhørsprotokols tætbeskrevne Sider tegner sig Linierne i et Drama, der hverken udspringer af Spiritus eller Kvinder, men af et — Næringssspørgsmaal!

I Slutningen af September 1839 er de sjællandske Landsoldater indkaldt til Efteraarsmanøvre. Og ikke alene de bestaltede Vognmandslaug i Købstæderne, men ogsaa mange Privatfolk er optaget af at køre for indkaldte Soldater til Hovedstaden. Smedesvend Anton Schrøder, Søn af Smedemester S., kører fra Korsør, til hvis Vognmandslaug Faderen hører. Fra andre Egne af Vestsjælland kører Husmand Christen Jørgensen, Sørbymagle, Bolsmand Christen Jensen, Flakkebjerg, og Husmand Hans Jensen, Gyldenholms Hovmark.

I Løbet af Dagen den 20de. September er de alle færdige i København og begiver sig paa Hjemvejen.

Til Gæstgivergaarden, hvor de har staldet ind, kommer to Kvinder, Søstre, nemlig Skomager Jørgensens Kone, Ane, fra Lille Strandstræde, og Gæstgiver Isaksens Kone, Maren, fra Nyhavn. De er begge fra Sørbymagle og har faaet Lyst til, nu da der er Befordring lige til Byen, at se deres Fødeby, som de ikke har gæstet i mange Aar. Anton Schrøder synes meget misfornøjet med, at Husmanden fra Sørbymagle faar to Passagerer, medens han, der hører til dem, der har *Ret* til at befordre Passagerer, ingen faar.

De tre Vestsjællændere synes at have slaaet Følge fra København, og der hænder intet, før de kommer mellem Roskilde og Ringsted. Omtrent ved Glim Bom indhentes Chr. Jørgensens Befordring af en anden, hvis Kusk, som det synes med velberaad Hu, søger at køre Chr. Jørgensen i Grøften ved at svinge sin Vogn lige ind paa Chr. Jørgensens.

Anton Schrøder springer af Vognen og griber Christens Heste ved Tømmerne, idet han raaber:

„Jeg skal lære din Tyveknægt, hvad det betyder at tage Passagerer og dermed skille Vognmændene fra deres Fortjeneste“.

Christen siger, at han har Lov til at køre for hvem han vil, naar det ikke er for Betaling.

Men Anton Schrøder genmæler: „Jeg skal nok hitte Dig, naar Du kommer til Ringsted!“

Christen truer nu med at slaa fra sig, og Anton Schrøder sætter sine Heste i Galop ud ad Kongevejen. Christen og hans to Passagerer samt de to Smaakørere tager ind i Ousted Kro, hvor de drikker Kaffe og drøfter Sammenstødet paa Landevejen. Hans Jensen er mest tilbøjelig til at dreje af ved

Benløse Runding for over Gyrstinge at køre til Sorø for at undgaa Ringsted; men Christen har været ude, hvor det gik haardt til før; han sætter sig roligt til Sæde paa Agebrædtet og lunter ad Ringsted til.

* * *

Anton Schrøders Broder, Snedkermester Nicolaj Schrøder, er en agtet Borger i Ringsteds Nørregade. Anton tager ved Ankomsten til Ringsted ind til Broderen, spiser til Aften sammen med ham og hans Kone, og det anføres udtrykkelig i Forhørsakterne, at de kun har faaet hver halvanden Snaps. Efter at de har spist, gaar de en Tur i Byen, bl. a. hen paa Gæstgivergaarden, hvor de snakker med forskellige af Byens Folk, uden at der oplyses noget om, at de har drukket Spiritus.

Anton har ved Aftensbordet fortalt, at han paa Turen har været i Klammeri med en Bonde i Nærheden af Glim; Bonden vilde køre omkap med ham; da den paagældende havde to Passagerer med, hvad han ikke havde Ret til, vilde Anton nu foranledige ham anholdt. Madam Schrøder er urolig ved Udsigterne til, hvad der nu kan ske. Hun giver sit lille Barn til en Pige, faar de to Brødre ind og trakterer dem med Kaffe, som det synes for at holde dem ved Hjemmet.

Det er imidlertid blevet mørk Aften. Vægteren har alt raabt elleve, da man hører en Vogn rumle over Nørregades toppede Stenbro. Og Dramaet udvikler sig nu med stor Hast.

De to Brødre Schrøder springer ud paa Gaden og standser Christen Jørgensens Køretøj. Christen driver

paa Hestene, og det lykkes ham at komme forbi Schrøders Hus frem mod Apotheket, men omtrent ud for Oberstløjtnant Krebs' Gaard drejes Køretøjet ind mod Muren, og der opstaar nu stor Tummel.

Skomagermester Peder Jørgensen, der lige er slumret ind, vækkes ved Tummelen paa Gaden og farer ud. Skomagervend Carl Michaelsen, der endnu arbejdede paa Værkstedet, kommer ligeledes paa Gaden. Der høres høje Skrig, og fra Porte og Døre iler Folk til.

Christen Jørgensen har anvendt sin Pisk, men en af Brødrene Schrøder river Pisken fra ham, brækker den over, prygler Christen med Stumperne af den og trækker ham sluttelig ned paa Stenbroen. Rasende af Smerte fra det Stød, han har faaet i Faldet mod Gadens Sten, griber Christen Agebrædtet, og medens Maren og Ane skrigende bliver siddende bag i Vognen, hugger Christen med Agebrædtet den ene af sine Modstandere i Hovedet. Den angrebne styrter med et højt Skrig om i Rendestenen, hvor han bliver liggende ubevægelig.

Christen forsøger under det Røre, der opstaar omkring den saarede, at slippe afsted; men nu er Vægterne Christen Pedersen og Christian Jørgensen kommet til, og Christen Jørgensen erklæres for anholdt.

Trods det forholdsvise sene Tidspunkt er der kommet mange Mennesker til. Saa heldigt træffer det sig, at Distriktskirurg, Krigsraad Krebs netop ved Ellevetiden har gaaet sig en Tur ud ad Nørregade. Da Krigsraaden kommer udfor Apotheket, hører han Støj og forvirrede Raab længere fremme i Gaden. Han ser en Person ligge tværs over Rendestenen og gør sig straks rede til at træde i Funktion som Læge. Snedker Schrøders Kone, som havde gjort sit for om

umuligt at afværge Katastrofen, faar Ordre til at istandgøre et Aareladningsbind, og der foretages straks Aareladning. Krigsraaden konstaterer to Saar over Panden henimod højre Tinding. Han bliver hos den saarede til Kl. 1³ 4.

Imidlertid er Retten blevet sat paa Politimesterens Bopæl. Justitsraad Harhoff selv er bortrejst og Retten beklædes derfor af Fuldmægtigen, exam. jur. Jensen. Baade Christen Jørgensen og Nicolaj Schrøder føres i Politiretten. Paa Vejen derhen taler de to Kamphaner, der nu begge er afsvalede, om at faa Sagen forliget. Men den tager snart en alvorligere Vending. Kl. 3¹ 2, mens Forhøret paagaar, kommer der nemlig Meddelelse om, at Anton Schrøder ligger paa sit yderste. Distriktskirurgen er atter blevet tilkaldt, men før han naar derhen, er Patienten afgaaet ved Døden.

Dermed maa al Tale om at forlige Sagen høre op. Christen Jørgensen erklæres for anholdt og indsættes i Arresten.

Dagen efter bliver den dræbte Anton Schrøder obduceret af Landfysikus Høegh-Guldberg, Næstved, prakt. Læge V. Hahn og Krigsraad Krebs. Der konstateres flere Saar i Hovedet, ligesom det fastslaas, at Hjerneskallen er brudt, saaledes at Sømmen, der skiller Pandebenet fra Issebenet, er løsnet lige til Tindingebenet.

Der foretoges nu en vidtløftig Vidneafhøring, bl. a. for at faa fastslaaet Aarsagerne til det ulykkelige Sammenstød, og hvem der maatte siges at have Hovedansvaret for dette. Det menes, at Christen Jørgensens og Anton Schrøders Uvenskab kan skrive sig fra, at Christen har lokket Passagererne fra Anton.

Men Christen hævder, at de to Borgerkoner er kommet til ham i Gæstgivergaarden i Larsbjørnstræde, hvor han holdt, og at han intet aner om, at de to Borgerkoner oprindeligt skulde have tænkt at køre med Schrøder. Et og andet tyder paa, at Schrøder har været et noget voldsomt Gemyt; men hans tidligere Mester, Smed Jens Mortensen i Ringsted, erklærer, at han aldrig har haft noget paa ham at klage.

Chr. Jørgensens Livsløb er derimod ikke helt rent i Kanten. Han er 38 Aar gl., har tjent eller boet forskellige Steder paa Slagelseegnen, saaledes i Jernbjerg, Slagelse, Vollerup, paa Rosted Mark og nu i Sørbymagle under Gyldenholm. Han har som Soldat gjort Tjeneste i Kronens Regiments Jægerkompagni. Af hans tidligere Livsløb noteres, at han en Gang, mens han tjente paa Catrineholm, da Forpagteren vilde revse ham, tog Kæppen fra denne. Mens han boede i Vollerup, havde han haft en Strid med en Mand, der hed Ole Andersen, hvem han havde givet en Ørefigen med det Resultat, at Christen maatte betale baade Erstatning og Procesomkostninger.

Sagen fra Ringsted Nørregade kom Christen, trods dens triste Afslutning, forholdsvis godt fra. Det konstateredes gennem Undersøgelsen, at der ikke forelaa nogen Hævnaakt, men et Nødværge. Christen var blevet overfaldet, da han kørte sit lovlige Ærinde ad den eneste Vej, man kan komme gennem Ringsted; men han havde overtraadt Grænsen for sin Nødværgeret, og „under Hensyn til samtlige det oplyste“ idømmes han derfor 4 Gange 5 Dages Vand og Brød. Nicolaj Schrøder har ved sin Adfærd været med i Overfaldet paa „en til en vis Grad sagesløs Mand“ og idømmes derfor 3 Gange 5 Dages Vand

og Brød. I Sagsomkostninger maatte Christen betale 5 Rdl. 48 Sk. Sølv, Schrøder 4 Rdl. 40 Sk. Sølv. Endvidere dømtes Christen til at betale 15 Rdl. 1 Mk. 12 Sk. Sølv, som Omkostningerne ved Obduktionen udgjorde — en stor Sum for en Indsidder, der sad i et jordløst Hus med Kone og seks Børn, af hvilke det ældste kun var 7 Aar.

* * *

Saaledes tegner sig da den blodige Begivenhed, der udspilledes for snart 80 Aar siden. At den har gjort et dybt Indtryk i en vid Omkreds, fremgaar alene deraf, at den stadig har levet i den mundtlige Overlevering, længe efter at Hovedpersonerne i Dramaet er døde.

Og det kuriøse er der ved Sagen, at hvad dennes Realitet angaar, har den levet korrekttere i Overleveringen, end den er blevet fremstillet i den samtidige Bladnotits.

Hele Undersøgelsen giver et baade levende og sørgeligt Tidsbillede:

Mennesker, der er blevet onde paa hinanden, fordi de mente at gaa hinanden i Næringen. Et rørende lille Træk i Romanen frembyder den ængstelige Borgerkone, som frygter Følgerne af de vrede Slægtninges Planer mod Husmanden, der har kapret Passagererne, medens den lovlige Vognmand maatte køre med tom Vogn.

Alt i alt er det da et ved sin voldsomme Afslutning ejendommeligt Udsnit af Livet paa Landevejene i den gamle Tid — før Jærnbanen tog Passagerbefordringen.